

Suriye’de savaş on yıl önce barışçı protesto yapanlara polisin saldırması ve tutuklamaların ardından iç savaş olarak başlamış ve kısa sürede uluslararası bir savaşa dönüşmüştü. On yıl sonraki bilanço birkaç maddede şöyle açıklanabilir.

Birincisi; savaşta yaklaşık 600.000 kişi öldü. 21 milyonluk nüfusun yaklaşık 7 milyonu başka ülkelere gitmek zorunda kaldı (nüfusun üçte biri). Suriyelilerin en fazla gittiği ülke Türkiye iken ayrıca Lübnan, Ürdün, Yunanistan ve Almanya da özellikle sayılmalıdır. Ülke içinde yer değiştirmek zorunda kalanlar ya da iç göç bu rakamlara dahil değildir.

İkincisi; Esat kaldı, Suriye gitti. Esat rejimi devrilmedi ama toprak bütünlüğü olan bir devlet de kalmadı. Suriye bağımsız bir devlet olarak yıllardan beri kağıt üzerinde vardır, toprak bütünlüğü parçalanmıştır. Ülke İran ordusunun işgali altındadır. Türkiye ülkenin en az yüzde 15’ini ilhak etmiştir. Ülkede ABD üsleri bulunmaktadır. İsrail gerek gördüğü zaman Suriye içindeki hedefleri bombalamakta Suriye hükümeti de –varlığını göstermek için olsa gerek- toprak bütünlüğünün zedelendiğini açıklamaktadır.

Üçüncüsü; Suriye’de savaşın önemli sonuçlarından bir tanesi Batı Kürdistan’ın kuruluşudur (Rojava). Kürtlerle Suriye hükümetinin anlaşması mümkün görünmüyor.

Dördüncüsü; İslam Devleti (İD) bir dönem ülkede oldukça güçlüydü, yaralandı ama ölmedi denilebilir. Kendisini değişik eylemlerle yeniden göstermesi uzun sürmeyecektir.

Suriye’de savaşın başlamasından sonra yazılı medyada, TV’lerde, internette farklı görüşler arasında da savaş yaşandı. Arap milliyetçileri ve Nusayri mezhepçileri insanlığa karşı suç işlediği defalarca gösterilmiş Esat rejimini savunmak için çabaladılar. Başlangıçta başarılı gibi görünüyorlardı. İddialarına göre Suriye’de savaş ABD emperyalizminin işiydi.

Son otuz yıldan beri hiçbir ülkede iç savaş, o ülkeyle sınırlı kalmıyor, dışarıdan güçler karışıyor.

Afrika'da haritada yerini zor bulabileceğimiz ülkelerde bile durum böyledir. Dolayısıyla Suriye'de de benzerinin gerçekleşmesi normaldir. (Bkz. **Küresel İç Savaş ve Türkiye** kitabı)

Ek olarak, içerde rejime karşı güçlü bir potansiyel bulunmadan savaşın hızla gelişmesi ve uluslararası boyut kazanması mümkün değildir.

Ortadoğu'nun en büyük iki kitle katliamından birisi Irak'ta Saddam'ın Kürtlere karşı yaptığı yaptığı Enfal ise, diğeri de Hafız Esat rejiminin 1982'de yaptığı Hama katliamıdır (ölü sayısı 40.000 olarak tahmin edilmektedir).

Daha önce Irak Suriye İslam Devleti adını taşıyan İD Irak'ta ABD işgalinin ardından gerçekleşen Sünni isyanının ardından doğmuştu. Musul'da ele geçirdiği modern silahların yanı sıra Saddam ordusunun savaş tecrübesine sahip subaylarıyla birlikte önemli bir askeri güç haline gelmiş ve Suriye'ye de yönelmişti.

Yıllardan beri Sünnileri ve Kürtleri katletmekten başka işlevi bulunmayan Suriye ordusu İD karşısında tutunamadı. İran'ın kara (Lübnan'dan gelen Hizbullah dahil) Rusya'nın hava desteği olmasaydı bozguna uğraması kaçınılmazdı.

Sanki ABD emperyalistti de Rusya ilerici miydi? Milliyetçilik ve mezhepçilik insanların gözünü karartınca Rusya'nın neredeyse sosyalist bir güç gibi değerlendirilmesi de kaçınılmaz oluyordu.

Esat rejimi hakkındaki yanlış değerlendirmeler uzun sürmedi, sosyalist hareket özellikle Rojava'nın ve yıllardan beri Suriye'de Kürtlere karşı yapılan ırkçı dışlayıcılığın iyice ortaya çıkmasıyla birlikte bu rejimin savunulacak hiçbir yanının bulunmadığını gördü.

Burada bazı yanlış belirlemeler üzerinde duralım.

Birincisi; Suriye'yi terk ederek başka ülkelere gidenler "hain"dir ya da İD taraftarıdır.

Bu görüş çaresizlik ifadesidir. Bir ülke düşünün ki nüfusunun üçte biri ya haindir ya da İD taraftarıdır. Bu ülkede nasıl bir rejim varmış diye sormazlar mı o zaman?

Milliyetçiler ve mezhepçiler sormazlar

İkincisi; Suriye işgal edilmiştir. Doğru ama hepsi bu kadar mıdır? Lübnan'ın üçte birini yıllarca işgal eden Suriye değil miydi? Büyük Suriye olmadı, küçük Suriye'ye razı olmak zorunda kalındı.

Üçüncüsü; İD'nin işlediği cinayetlerden neden söz edilmiyor?

İD bunları fazlasıyla anlatıyor, videoya çekip yayınlıyor. Esat rejimi gibi işkencelerini, katliamlarını, askerlerinin gerçekleştirdiği çok sayıda tecavüzü gizlemiyor; tersine açıkça savunuyor. Bu durumda ne olduğu açıkta olanla fazla uğraşmayıp, suçlarını gizlemeye çalışanla uğraşmak gerekmez mi?

Dördüncüsü; boşuna çırpınmayın, Suriye özellikle Kürtlere karşı Arap milliyetçiliğinin ön planda olduğu bir ülkeydi. Ülkenin resmi adı: Suriye Arap Cumhuriyeti'dir. Ülkenin adına bakarak Kürtlerin en az üçte birinin ülke vatandaşı sayılmamasını, Arap kemeri oluşturularak topraklarından sürülmelerini kolayca anlayabilirsiniz.

Suriye yönetimiyle Kürtlerin anlaşması için Rusya'nın arabuluculuğunda birkaç kez toplantı yapıldı, sonuçsuz kaldı. Kürtler özerklik istiyorlar, Suriye yönetimi ise buna razı olamaz çünkü bunu kabul ettiğinde Suriye'nin Irak gibi fiilen üçe bölünmesi kaçınılmaz olacaktır.

Beşincisi; istediğiniz kadar teori üretin, Türkiye Suriye'den çıkmayacaktır ve dahası gittikçe yerleşmektedir. İşgal bölgelerine kaymakam ve jandarma komutanı atanması, üniversite kurulmasına karar verilmesi, PTT açılması, TL'nin para birimi olarak tedavüle sokulması; bunların tamamı "burası bizimdir" demenin başka türlüüdür.

Afrin zeytinyağının dünya pazarına sürülmesini de eklemek gerekir.

Ve son olarak, bazıları için çok acı olsa da, Hatay'ın Suriye toprağı olduğu konusu kapandı.

Arap, daha doğrusu Hatay milliyetçileri bunu "bağımsız Hatay Cumhuriyeti" olarak savunurdu. Bu görüşe göre Hatay'ın Türkiye'ye katılması kararının çıktığı referandum geçerli değildi, Hatay'ın eskiden olduğu gibi bağımsız cumhuriyet olması gerekirdi. Ardından gelecek adım da Hatay'ın Suriye'ye katılması olacaktı.

Tarihte bunlardan daha beceriksiz milliyetçiyi herhalde görülmemiştir. Politikada bir şey savunuyorsan, yaparsın; en azından yapmak için teşebbüs edersin. Başarılı olamayabilirsin ama herkes seni ve ne istediğini bilir, teşebbüs etmiş ama başarılı olamamışsındır.

Mesela İspanya'nın Katalonya bölgesi bağımsız olmak istedi, başarılı olamadı ama dünyada duymayan neredeyse kalmadı.

Hatay'ın bağımsızlığını savunanların en azından son 50 yılda uygun isimli bir dernek kurmaları, bu amaç için imza toplamaları vb. beklenirdi. Silahlı mücadeleden söz etmiyorum, bu kadar basit şeyler bile yapılmadı.

Hatay'ın bağımsızlığı konusu gerçekte Suriye gizli servisi Muhaberat'ın burada örgütlenmesinin örtüsünden başka bir şey değildi. Amacın varsa, bu doğrultuda faaliyet gösterirsin; yapmıyorsan, işin içinde iş var demektir.

Bu konu kapandı. Türkiye ile Suriye arasındaki sınır tersinden değişti; Türkiye Suriye'nin bir bölümünü ilhak etti. 1939'dan beri 82 yıldır süren rüya fiyaskoyla sonuçlandı.

Geçmiş olsun! Amacınızı yanlış bulanlar bile sizlerden daha ciddi olmanızı beklerlerdi.

On yıllık savaşın ardından durum kısaca budur.

Başta en büyük kenti Halep olmak üzere çok yeri yıkılmış Suriye'ye ve bu halka yazık oldu.

Bunun sorumlusu sadece Türkiye, ABD, İD değil, aynı zamanda Esat rejimidir.

Suriye yıllardan beri toprak bütünlüğü olmayan, sınırları yolgeçen hanına dönmüş bir ülke durumundadır. Rusya ve İran olmasaydı Esat rejimi ayakta kalamazdı.

Sonuçta Esat kaldı, Suriye gitti...